VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Vihreät väittämät-direktiiviehdotus (COM/2023/166 final)

Taina Nikula, YM

Viherpesun ja harhaanjohtavien ympäristöväittämien estäminen

EU:n markkinoilla **53 % vihreistä väittämistä on joko epämääräisiä, huonosti perusteltuja tai harhaanjohtavia**. Vihreistä väittämistä 40 % on perustelemattomia.

EU:ssa on **noin 230 ympäristömerkkiä**. Kuluttajat eivät tunnista eroa kolmannen osapuolen todentamien sertifiointijärjestelmien ja yritysten ns. oman sertifioinnin välillä.

Ympäristömerkkijärjes-telmissä lähes puolessa on puutteita läpinäkyvyydessä ja valvonnassa.

Nykytilanne

- Harhaanjohtava markkinointi on kuluttajasuojalain vastaista eli laitonta silloin, jos markkinoinnista syntyy kuluttajalle virheellinen kokonaiskuva tuotteen tai palvelun ympäristöystävällisyydestä. Väitteiden on oltava selviä, täsmällisiä ja ymmärrettäviä ja yrityksillä on oltava näyttöä niiden tueksi.
- Kuluttaja-asiamies ja kuluttajaneuvonta saavat vuosittain kymmeniä tuhansia ilmoituksia ja yhteydenottoja. Kuluttaja-asiamies käyttää saamiaan tietoja valitessaan valvonnan kohteita.
- Kuluttaja-asiamies voi puuttua myös oma-aloitteisesti havaitsemiinsa ongelmiin. Kuluttaja-asiamies valitsee valvonnan kohteeksi asioita priorisointiperiaatteidensa perusteella.
- Direktiiviehdotus vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiiviksi on neuvotteluissa.

Tavoitteena viherpesun ja harhaanjohtavien ympäristöväittämien estäminen

- Direktiiviehdotuksen tavoitteena on antaa kuluttajille ja muille toimijoille luotettavaa ja yhdenmukaista tietoa tuotteen tai palvelun ympäristöominaisuuksista sekä vähentää viherpesua.
- Soveltamisalan ulkopuolelle suljettaisiin EU:n ympäristömerkki sekä ympäristöväittämät ja ympäristömerkit, joista säädetään voimassaolevassa EU:n lainsäädännössä.
  - ekosuunnitteludirektiivi, rakennustuoteasetus, luomutuoteasetus, energiamerkintä sekä asetusehdotus kestävien tuotteiden ekologisesta suunnittelusta.
- Direktiiviehdotus ei koske alle 10 työntekijän (mikro)yrityksiä ja yrityksiä, joiden liikevaihto on alle 2 milj. € .
- Annettaisiin perussopimuksen 114 artiklan nojalla.

Direktiiviehdotuksen keskeinen sisältö

- Yritysten tulee perustaa ympäristöväitteensä **tieteelliseen näyttöön**. Väittämissä on otettava huomioon tuotteen koko elinkaari ja keskeiset ympäristövaikutukset (artikla 3);
- Väittämät tulisi **todentaa ennakkoon kolmannella osapuolella**, jotta yritys voi esittää niitä tuotteestaan, palvelustaan tai toiminnastaan. Todentajan tulee olla arviointilaitos, joka on akreditoitu asetuksen 765/ 2008 mukaisesti (artikla 11);
- Jatkossa **vain EU:n laajuiset, hyväksytyt ympäristömerkit olisivat sallittuja** ja ympäristömerkintäjärjestelmille olisi vähimmäisvaatimukset (artiklat 7-8);
- Jäsenvaltioiden tulee nimetä **kansallinen toimivaltainen viranomainen** tai viranomaisia valvomaan direktiivin toimeenpanoa ja ympäristöväittämien käyttöä (artikla 13);
- Harhaanjohtavista väittämistä voi myös **valittaa.** Luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt tai organisaatiot, joilla unionin tai kansallisen lainsäädännön mukaan on oikeutettu etu, on oikeus tehdä perusteltuja valituksia toimivaltaiselle viranomaiselle (Artikla 16).
- Jäsenvaltion on säädettävä tehokkaista ja oikeasuhtaisista **sanktioista.** Käytettävissä on mm. seuraamusmaksu, rikkomuksella saadun hyödyn konfiskointi, rikkojan määräaikainen sulkeminen julkisten hankintojen ulkopuolelle (artikla 17).

Ympäristöväittämien perusteleminen (3 art.)

- Direktiiviehdotus edellyttää, että yritykset noudattavat tiettyjä minimikriteereitä tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutusten todentamisessa ja viestinnässä.

- Yritysten tuotteita ja palveluita koskevien ympäristöväittämien on:
  - perustuttava tieteelliseen näyttöön;
  - otettava huomioon tuotteen koko elinkaari sekä keskeiset ympäristövaikutukset;
  - osoitettava ”lisäarvo” – ei riitä tuote täyttää lainsäädännön vaatimukset ao. tuoteryhmälle tai sektorille;
  - erotettava mahdolliset kasvihuonekaasupäästöhyvitykset omista kasvihuonekaasupäästöistä;
  - osoitettava positiiviset sekä mahdolliset haitalliset vaikutukset ilmastonmuutokseen, resurssien käyttöön ja kiertotalouteen, vesi- ja meriresurssien kestävään käyttöön, saastumiseen, biodiversiteettiin, eläinten hyvinvointiin ja ekosysteemeihin;
  - sisällytettävä ensisijaista ympäristötietoa ja milloin sitä ei ole saatavissa tietoa keskivertotuotteen ympäristövaikutuksista.

- Väittämät tulisi todentaa ennakkoon kolmannella osapuolella, jotta yritys voi esittää niitä tuotteestaan, palvelustaan tai toiminnastaan.

Vaikutukset

- Ehdotuksen odotetaan **tasapuolistavan yritysten välisiä toimintaedellytyksiä.**
- Merkintöjen avoimuuden ja uskottavuuden varmistamisesta aiheutuu **yrityksille lisäkustannuksia**. Kustannukset yrityksille riippuvat siitä, millaisia ympäristöväitteitä ja kuinka monesta tuotteesta yritys haluaa vapaaehtoisesti tehdä sekä minkälaista elinkaariarviointia hyödynnetään.
- Direktiiviehdotus tarkoittaisi **uusia viranomaistehtäviä** väitteiden valvomiseksi ja raportoimiseksi sekä valitusten käsittelemiseksi. Jäsenvaltioiden tulisi myös ottaa käyttöön sopivia keinoja tukea pieniä ja keskisuuria yrityksiä direktiivin vaatimusten noudattamisessa.
- Komissio arvioi ehdotuksen hyödyttävän kuluttajia tarjoamalla heille luotettavampaa tietoa, jotta he voivat tehdä **parempia päätöksiä kestävämpien tuotteiden valinnassa**. Toimenpiteiden odotetaan paremmin suojelevan kuluttajia epäreiluilta kaupallisilta käytännöiltä, lisäävän merkintöjen läpinäkyvyyttä ja uskottavuutta. Direktiiviehdotus voi parhaassa tapauksessa levittää kestäviä tuotantotapoja eri kokoisiin yrityksiin.

Valtioneuvoston kanta

- Valtioneuvoston näkemyksen mukaan direktiivi **toisi selkeyttä ja yhtenäisyyttä** vihreiden väittämien laskentaperusteisiin, todentamiseen ja esittämiseen sekä ehkäisisi ennalta harhaanjohtavaa markkinointia.
- Ehdotettujen seuraamuksia on arvioitava jatkovalmistelussa. Ehdotuksen sisältämään **menettämisseuraamukseen tulee suhtautua varauksella**, koska menettämisseuraamus ei ole Suomessa hallinnollinen vaan rikosoikeudellinen seuraamus.
- Valtioneuvosto korostaa, että on tärkeää asettaa direktiiviehdotuksen mukaiset **vaatimukset ympäristömerkintäjärjestelmille**. Kansalliset, viralliset ISO14024 standardin mukaiset ympäristömerkintäjärjestelmät tulisi jättää soveltamisalan ulkopuolelle EU-ympäristömerkintäjärjestelmän tavoin.
- Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että **ilmastoväitteiden käytöstä säädetään riittävällä tarkkuudella**. Erityisesti kompensaatioiden käyttöä koskevista väitteistä tulisi säätää niin, että yksiköiden käytön vaikutus ilmastoon käy ilmi ymmärrettävästi ja läpinäkyvästi.

Direktiiviehdotus vihreistä väittämistä

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2023%3A0166%3AFIN

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET